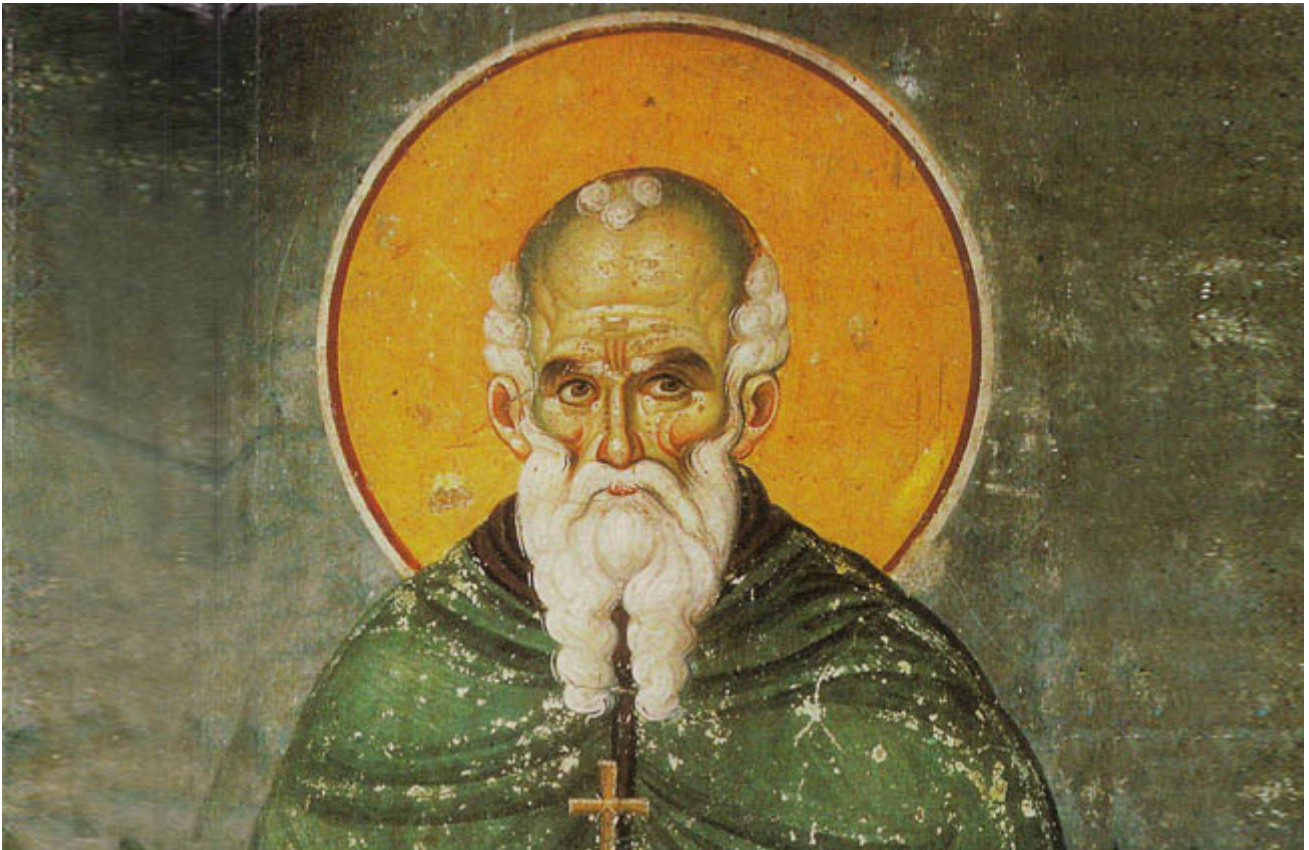

Ο όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης και ο αγιορειτικός μοναχισμός

[Ορθοδοξία](#) / [Άγιον Όρος](#)

[π. Πάυλος Λαυριώτης](#)

Ο Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης γεννήθηκε στην πρωτεύουσα του Πόντου Τραπεζούντα μεταξύ των ετών 927-930. Οι γονείς του ήσαν πλούσιοι και ευγενείς. Το όνομα του ήταν Αβραάμιος. Ο πατέρας καταγόταν από την Αντιόχεια της Συρίας και η μητέρα από την Κολχίδα του Πόντου. Πριν γεννηθεί, ο πατέρας απέθανε και λίγο μετά τη γέννηση του, και η μητέρα απήλθε από τον παρόντα κόσμο.

Ο μικρός Αβραάμιος, ορφανός και από τους δύο γονείς, τέθηκε υπό την προστασία συγγενούς του μοναχής, η οποία ανέλαβε την φροντίδα και την παιδαγωγία αυτού. Όλη δε η ζωή και η συμπεριφορά της μοναχής επέδρασε θετικά και καταλυτικά στην μετέπειτα εξέλιξη του Αβρααμίου.

Ο μικρός Αβραάμιος, παρ' ότι ήταν παιδί, η ζωή και η συμπεριφορά του δεν έμοιαζε με εκείνες των άλλων συνομιλήκων του. Ο χαρακτήρας του δεν ήταν απρεπής, απρόσεκτος και αγενής. Καταγινόταν με την προσευχή και τις άλλες θρησκευτικές πράξεις. Μετά την κοίμηση της προστάτιδας του μοναχής και αφού έλαβε την εγκύκλια παιδεία, με την βοήθεια ενός αυτοκρατορικού φορολογικού υπαλλήλου που ήλθε στην Τραπεζούντα για την είσπραξη των δημοσίων φόρων, έρχεται στην Κωνσταντινούπολη επί αυτοκράτορος Ρωμανού Α' Λεκαπηνού (920-944).

Στην Πόλη φοιτά στη Σχολή του Προέδρου των σχολών της Πρωτευούσης, που εκαλείτο Αθανάσιος. Στη σχολή αυτή επιδίδεται με ζήλο και επιμέλεια στην εκμάθηση των γραμμάτων της θύραθεν (κοσμικής) παιδείας. Παράλληλα δεν παρέλειπε τα πνευματικά και θρησκευτικά του καθήκοντα. Στην Κωνσταντινούπολη ε γνώρισε τον συγγενή του στρατηγό Ζεφινάζερ, στο σπίτι του οποίου έκτοτε διέμεινε.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα ο Αβράαμιος κατέστη κάτοχος και διδάσκαλος πάσης φιλοσοφίας και ρητορικής, ώστε η φήμη του να φτάσει μέχρι και τα βασιλικά ανάκτορα.

Ο ενάρετος και σοβαρός βίος του, το πράον του ήθους, το γλυκύ της ομιλίας, ο πλούτος της γνώσεως, το έντιμον και το χρηστόν του χαρακτήρος του τον έκαναν αγαπητόν σε όλους. Εξαιτίας των χαρισμάτων του, οι μαθητές και διδάσκαλοι της Σχολής, «κοινή ψήφω», εζήτησαν από τον αυτοκράτορα να εκλεγεί διδάσκαλος αυτής. Έτσι, με αυτοκρατορική υπόδειξη, τιμάται με το αξίωμα του διδασκάλου.

Ο Αβραάμιος σύντομα απέδειξε τις ικανότητες του. Απέκτησε πολλούς μαθητές και συγχρόνως τη φήμη του σοφού διδασκάλου. Γι' αυτό, χρόνο με το χρόνο, ο αριθμός των μαθητών ηύξανε. Αλλ' ο Αβραάμιος ταυτόχρονα ζούσε συνεπή χριστιανική ζωή. Η επιθυμία του ήταν να αφιερωθεί ολοκληρωτικά στο Θεό. Την περίοδο αυτή ο συγγενής του στρατηγός Ζεφινάζερ αναλαμβάνει την ναυτική διοίκηση στο Αιγαίο και παίρνοντας μαζί του τον Αβραάμιο πραγματοποιεί περιοδεία στο Αρχιπέλαγος. Κατέπλευσαν στη νήσο Λήμνο, απ' όπου διακρινόταν το Άγιον Όρος, όπου έμελλε αργότερα να ιδρύσει τη Λαύρα. Επανερχόμενος στην Πόλη, συναντάται με τον όσιο Μιχαήλ Μαλείνον, ιδρυτή και ηγούμενο της Λαύρας του Κυμινά. Του εξομολογείται την επιθυμία να ασπαστεί τον μοναχικό βίο. Στην Πόλη έγινε και η συνάντηση των Οσίου Μιχαήλ, Νικηφόρου Φωκά, μετέπειτα αυτοκράτορος, και του Αβρααμίου. Έτσι, κρίνεται από τον όσιο Μιχαήλ άξιος να ακολουθήσει βίο πιο ησυχαστικό και ασκητικό, και επιλέγει τόπο ερημικό, όπου επιδίδεται σε νέους πνευματικούς αγώνες. Βλέποντας ο Όσιος Μιχαήλ την μεγάλη πνευματική άσκηση του Αθανασίου, πρόβλεψε (προείδε) την μετέπειτα εξέλιξή του, ότι δηλαδή θα γίνει διάδοχος του στα πνευματικά χαρίσματα.

ΜΟΝΑΧΟΣ ΣΤΗ ΛΑΥΡΑ ΤΟΥ ΚΥΜΙΝΑ

Στη συνέχεια ο Αβραάμιος παραιτείται από την Σχολή και μεταβαίνει στην λαύρα του Κυμινά. Γίνεται δεκτός από τον ηγούμενο όσιο Μιχαήλ και κείρεται μοναχός με το όνομα Αθανάσιος. Μετά την κουρά του ο Αθανάσιος, έχοντας έμπειρο και

διακριτικό πνευματικό οδηγό, επιδίδεται στην άσκηση των μοναχικών αρετών. Μέσα σε διάστημα τεσσάρων ετών, κατέκτησε «πάσαν ασκητικήν πολιτείαν» και συνέλεξε σε βραχύ χρόνο πλούτο αρετών, ώστε να καθάρει την διάνοιαν, και να δει «θεία θεωρήματα», όπως σημειώνει βιογράφος του.

ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Αλλά τον Αθανάσιο για άλλα είχε προορίσει ο Θεός. Ως εκ τούτου, από το όρος Κυμινά αναχωρεί και έρχεται στο Άγιον Όρος. Εδώ, φθάνοντας, περιοδεύει πολλά σκηνώματα της αθωνικής χερσονήσου και γνωρίζει πολλούς και εναρέτους μοναχούς και ασκητές. Εντυπωσιάζεται από την σκληρή ασκητική ζωή, τον λιτό βίο, τις πολλές στερήσεις. Αρχικά γίνεται υποτακτικός σε ένα απλό γέροντα, χωρίς να αποκαλύψει ποιος ήταν, κοντά στη Μονή Ζυγού.

Δεν εφάνέρωσε το πραγματικό του όνομα, αλλά προσποιήθηκε ότι ονομάζεται Βαρνάβας, γιατί ήθελε να είναι απαρατήρητος. Επιθυμία του ήταν να γνωρίσει τους μοναχούς του Όρους και να ακολουθήσει ένα υψηλότερο στάδιο μοναχικού βίου, του ερημίτη. Όπως ο ίδιος αναφέρει στο Τυπικό του, την περίοδο αυτή οι αρχές του Άθω δεν επέτρεπαν σε κανένα μοναχό να ζήσει ως ερημίτης, εάν δεν είχε παραμείνει στο Όρος δύο ή τρία χρόνια. Με τον τρόπο αυτό υπήρχε ένας έλεγχος δι' όσους ήθελαν να γίνουν ερημίτες.

Ο Αθανάσιος, έπρεπε, για να μην αποκαλύψει τον εαυτό του να υποταχθεί σε κάποιο αναχωρητή. Έτσι έκρυβε τις γνώσεις του και τις πνευματικές του ικανότητες από σεβασμό στον γέροντά του, που ήταν αμόρφωτος.

Υποτάσσεται, λοιπόν, σε σχεδόν αμόρφωτο γέροντα, παρά του οποίου, εκτός της μοναχικής ασκήσεως, «διδάσκεται τα ιερά γράμματα».

Ενώ λοιπόν ο Αθανάσιος δοκιμαζόταν στον Άθω ως υποψήφιος ασκητής, ο δομέστικος των Σχολών της Ανατολής, Νικηφόρος Φωκάς, τον αναζητούσε. Βέβαιον είναι ότι έκανε έρευνες σε διάφορα μοναστικά κέντρα της Μ. Ασίας χωρίς αποτέλεσμα. Τέλος θυμήθηκε, λέει ο βιογράφος του, ότι ο Αθανάσιος του είχε μιλήσει για πιθανή αναχώρηση και των δύο στο Άγιον Όρος. Γράφει λοιπόν στον κριτή-έπαρχο της Θεσσαλονίκης και του ζητά να μεταβεί στον Άθω προς αναζήτηση του Αθανασίου, περιγράφοντας τα προσωπικά χαρακτηριστικά του.

Ο κριτής μεταβαίνει στο Όρος, συναντάται με τον Πρώτο του Όρους Στέφανο (958-962) και διαβιβάζει το αίτημα. Ο Πρώτος υπόσχεται να προβεί στην ανεύρεση του, ενώ επλησίαζαν τα Χριστούγεννα και η σύναξη των γερόντων του Όρους γινόταν τρεις φορές το χρόνο: Τα Χριστούγεννα, το Πάσχα και στις 15 Αυγούστου, εορτή της κοιμήσεως της Παναγίας. Στις συνάξεις, υπό την προεδρία του Πρώτου,

συμμετείχαν οι πατέρες οι οποίοι ασκούσαν στην περιοχή της Λαύρας των Καρυών.

Κατά τα Χριστούγεννα λοιπόν του έτους εκείνου, έγινε από τον Πρώτο Στέφανο η αναγνώριση του Αθανασίου. Όλοι οι Αθωνίτες ξέρουν πλέον ότι ο Βαρνάβας είναι ένας μορφωμένος μοναχός, αλλά δεν γνωρίζουν ποιος είναι στην πραγματικότητα, γιατί ζήτησε από τον Πρώτο να κρατήσει το μυστικό του, διαφορετικά θα έφευγε από τον Άθω. Ο Πρώτος του παραχωρεί ένα αναχωρητικό κελλί κοντά στις Καρυές. Ο Αθανάσιος εγκαθίσταται εκεί με ένα μαθητή, ονόματι Λουκίτζη και ασκεί το επάγγελμα του καλλιγράφου. Εκεί ο Αθανάσιος παρέμεινε μέχρι το 959.

Περί το έτος 960 έρχεται στο Όρος ο αδελφός του Νικηφόρου και δομέστικος των Σχολών της Δύσεως Λέων Φωκάς, μετά την νίκη του κατά των Σκυθών, για να ευχαριστήσει από ευγνωμοσύνη τον Θεό. Επιθυμούσε βέβαια να συναντήσει τον Αθανάσιο, όπερ και έγινε. Τότε λοιπόν όλοι πληροφορούνται ποιος ήταν πραγματικά ο Βαρνάβας και ποιες οι σχέσεις του με την περιφανή οικογένεια Φωκά. Το ασκητικό περιβάλλον, η όλη προσωπικότητα και η σχέση του με την ένδοξη οικογένεια της αυτοκρατορίας, προκάλεσαν αίσθηση στους Αθωνίτες και πολλοί παρεκινήθησαν να προσέλθουν κοντά του.

Ο Αθανάσιος θέλοντας να αποφύγει την προσέλευση και σύγχυση, έθεσε σε εφαρμογή το σχέδιο, που είχε, όταν αφίχθει στο Όρος: να αποσυρθεί στα ενδότερα του Όρους, στην ησυχία. Έτσι, με την ευλογία του Πρώτου και της Συνάξεως, αφού έμεινε δυο χρόνια στις Καρυές, έλαβε ένα τόπο εξαιρετικά απρόσιτο και ερημικό, που λεγόταν Μελανά, στη θέση όπου έκτισε τη Λαύρα. Εκεί έστησε την ασκητική του καλύβη, σαν άλλο αρετής εργαστήριο, και επιδόθηκε σε νέους πνευματικούς αγώνες αφοσιωμένος στις κατά Θεόν μελέτες και θείες θεωρίες.

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Την ίδια περίοδο ο Νικηφόρος Φωκάς διηύθυνε την εκστρατεία του Βυζαντινού στρατού, περί το 960, για την απελευθέρωση της Κρήτης από τους Άραβες. Οι συγκρούσεις ήταν σκληρές και αμφίρροπες. Η βυζαντινή στρατιά υπέφερε από το κρύο και την έλλειψη τροφών, σε αντίθεση με τον στρατό των Αράβων.

Επιθυμώντας να αναπτρώσει το ηθικό των στρατιωτών, ο Φωκάς υπενθύμιζε ότι σκοπός της εκστρατείας ήταν η απελευθέρωση εδαφών και πληθυσμού χριστιανικού. Άλλωστε, οι Άραβες ή Σαρακηνοί, έχοντας ως ορμητήριο την Κρήτη, έκαναν επιδρομές σε όλο το Αιγαίο, ακόμα και το Άγιον Όρος, από το οποίο πέραν των λαφύρων, είχαν αιχμαλωτίσει και μοναχούς.

Στην προσπάθειά του να ενισχύσει το ηθικό του στρατού, αποφάσισε να αποστείλει

γράμματα σε μοναστήρια της Μ. Ασίας και στο Άγιον Όρος, ζητώντας να στείλουν μερικούς μοναχούς κοντά στο στρατό. Μεταξύ των μοναχών, έγραψε και στον Αθανάσιο και στον Πρώτο του Όρους. Οι Αθωνίτες απάντησαν θετικά. Με την ευλογία του Πρώτου και των γερόντων του Όρους, αποφασίζει να μεταβεί στην Κρήτη ο Αθανάσιος συνοδευόμενος από ένα μοναχό, το Θεόδοτο.

Η συνάντηση των δύο αντρών ήταν συγκινητική. Ο Αθανάσιος έγινε δεκτός με μεγάλες τιμές από τον πνευματικό του φίλο Νικηφόρο Φωκά. Η αποστολή και παραμονή του Αθανασίου στην Κρήτη στέφθηκε με πλήρη επιτυχία. Επέτυχε να βοηθήσει στην εκδίωξη των Αράβων από την Κρήτη, την απελευθέρωση όσων Αθωνιτών είχαν συλληφθεί και διασωθεί, και την επανασύνδεση του φιλικού του δεσμού με τον στρατηγό Νικηφόρο Φωκά.

Εκεί καταστρώθηκε η ιδέα της ιδρύσεως ενός μοναστηριού στον Άθω, υπό την ηγουμενία του Αθανασίου, στο οποίο θα εμόναζε και ο Φωκάς. Για τον σκοπό αυτό ο Φωκάς πρότεινε στον Αθανάσιο να του διαθέσει τα χρήματα που θα απαιτούνταν για την ανέγερση της Μονής. Αφού οι δύο άνδρες έμειναν σύμφωνοι περί της Μονής και τα σχετικά με αυτήν, ο μεν Αθανάσιος ανεχώρησε για τον Άθωνα, ο δε Φωκάς επέστρεψε στη Βασιλεύουσα. Επιστρέφοντας ο Αθανάσιος στο Όρος, εσκέπτετο να αρχίσει την ίδρυση της Λαύρας. Στο μεταξύ ο Νικηφόρος Φωκάς αποστέλλει στον Άθω τον έμπιστο του μοναχό Μεθόδιο, με επιστολή και τα αναγκαία χρήματα για την έναρξη των εργασιών. Ο Μεθόδιος παρέμεινε στο κελλί του Αθανασίου έξι μήνες και δεν ανεχώρησε παρά αφού έπεισε τον Αθανάσιο να αρχίσει την κατασκευή της Λαύρας και αφού είχαν αρχίσει οι οικοδομικές εργασίες.

Πράγματι ο Αθανάσιος άρχισε με την ανέγερση του ησυχαστηρίου, όπου θα εμόναζε ο Νικηφόρος και ναό επ' ονόματι του Τιμίου Προδρόμου. Στη συνέχεια προχώρησε στην ανέγερση του καθολικού και άλλων κτισμάτων. Ενώ λοιπόν προχωρούσαν οι εργασίες ανεγέρσεως του καθολικού και των κελλίων, έφθασε η είδηση της ανόδου του Νικηφόρου στον αυτοκρατορικό θρόνο. Η είδηση αυτή επίκρανε τον Αθανάσιο, ο οποίος ανέλαβε την ανοικοδόμηση της Λαύρας μετά από επίμονες παρακλήσεις του Νικηφόρου και την υπόσχεση του να ακολουθήσει το μοναχικό βίο.

Γι' αυτό απεφάσισε να εγκαταλείψει την ηγουμενία της Λαύρας και να φύγει από το Όρος.

ΑΦΙΞΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Φεύγει λοιπόν και αποβιβάζεται στην Άβυδο της Μικράς Ασίας. Φθάνοντας εκεί, έστειλε πίσω στον Άθωνα το πλοίο της Λαύρας με τους περισσότερους εκ των

συνοδών του. Ένα μοναχό αποστέλλει στη Βασιλεύουσα με σκοπό να επιδώσει στον αυτοκράτορα επιστολή και ο ίδιος με τρεις εμπίστους μοναχούς επιβιβάζεται σε πλοίο με προορισμό την Κύπρο. Με το γράμμα στον αυτοκράτορα τον πληροφορεί ότι παραιτείται από την ηγουμενία, αλλά συγχρόνως του υποδεικνύει το μοναχό Ευθύμιο, να αναλάβει το αξίωμα.

Φθάνοντας στην Κύπρο, διαμένει στη Μονή των Ιερέων και αποστέλλει τον μοναχό Θεόδοτο στη Λαύρα, με αποστολή να παρακολουθεί την εξέλιξη των υποθέσεων της Μονής. Μόλις η πορεία των πραγμάτων της Μονής πήρε αρνητική τροπή, ο Θεόδοτος επιστρέφει στην Κύπρο και ενημερώνει τον Αθανάσιο για την κατάσταση. Ο αυτοκράτωρ, διαβάζοντας την επιστολή του Αθανασίου, λυπείται, καθιστά τον μοναχό Ευθύμιο ηγούμενο της Λαύρας και πάραυτα, αποστέλλει γράμματα προς αναζήτηση του Αθανασίου, ο οποίος κρυβόταν στη Μονή των Ιερέων.

Τα γράμματα έφθασαν και στον ηγούμενο της Μονής των Ιερέων, ο οποίος εκάλεσε τον Αθανάσιο και τον συνοδό του μοναχό Αντώνιο προς εξακρίβωση. Ο Αθανάσιος απέφυγε να αποκαλύψει τον εαυτό του. Αναχωρεί με τον Αντώνιο και φθάνει στην πόλη Αττάλεια της Μ. Ασίας, όπου φθάνει επίσης και ο μοναχός Θεόδοτος, ο οποίος πληροφορεί τον Αθανάσιο για την θλιβερή κατάσταση της Λαύρας. Έτσι χωρίς χρονοτριβή, αποφασίζει να επιστρέψει στη Μονή. Η επάνοδος του στη Λαύρα έδωσε χαρά και ικανοποίηση στους πατέρες, οι οποίοι δοκιμάστηκαν αρκετά κατά το διάστημα της απουσίας του, κατά την οποία διακινδύνεψε και η ίδια η ύπαρξη της Μονής.

ΣΤΗ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ

Αφού ετακτοποίησε καλώς όλα τα πράγματα της Λαύρας, απεφάσισε να με-ταβεί στη Βασιλεύουσα προς συνάντηση του αυτοκράτορος Νικηφόρου Φωκά. Η συνάντηση των δύο ανδρών υπήρξε συγκινητική, και ακόμη περισσότερο, σημαντική και χρήσιμη. Δεν έγινε απλώς η διάλυση των παρεξηγήσεων αλλά υπήρξε σταθμός, όχι μόνον για την ιστορία της Λαύρας, αλλά και του Αγίου Όρους.

Ο Αθανάσιος εγνώριζε πολύ καλά ότι ο Νικηφόρος Φωκάς από τη θέση την οποία πλέον κατείχε θα βοηθούσε αποτελεσματικά τη Λαύρα. Πράγματι, ο αυτοκράτωρ εξέδωσε, χάρη του Αθανασίου, υπέρ της Λαύρας τρία χρυσόβουλλα, τα οποία εκτός από τη θεσμική τους διάσταση, παραχωρούσαν στην νεόδημητη Λαύρα σημαντικές δωρεές. Στο χρυσόβουλλο του, το οποίο είχε χαρακτήρα Τυπικού για τη Λαύρα, ο Φωκάς περιέχει μία ρήτρα μεγάλης σημασίας: κανείς δεν είχε το δικαίωμα να επεμβαίνει στη Λαύρα εκτός από τον αυτοκράτορα. Η Λαύρα η οποία από ιδιωτική κατέστη βασιλική αυτοκρατορική, με την ανάρρηση του Φωκά στον

αυτοκρατορικό θρόνο καθιερώνεται ελεύθερα και αυτοδέσποτος από κάθε κοσμική ή εκκλησιαστική αρχή.

Ο Νικηφόρος, κτίτωρ της Μονής, έχει την κυριότητά της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, και μετά το θάνατο του περιέρχεται στο Αθανάσιο, ο οποίος είναι ισόβιος ηγούμενος. Ο Φωκάς με το χρυσόβουλλο του απαγορεύει την παραχώρηση της Λαύρας σε πρόσωπο ξένο προς αυτήν, κοσμικό ή εκκλησιαστικό ή σε άλλη Μονή. Παράλληλα χορηγεί στη Λαύρα χρηματικές παροχές σε ετήσια βάση, αναγκαίες για τη συντήρησή της. Έτσι, η Λαύρα καθίσταται αυτοκρατορικό μοναστήρι, με κοινοβιακό χαρακτήρα, με πλούτο και ευμάρεια.

Την ίδια περίοδο, λόγω της φήμης του Αθανασίου και της εντυπωσιακής εξελίξεως της Λαύρας, μοναχοί από πολλές περιοχές προσέρχονται να υποταχθούν. Μεταξύ αυτών έρχονται από τη Ρώμη, Καλαβρία, Ιταλία, Ιβηρία, Αρμενία κ.λπ. Όλοι αυτοί βρίσκουν καταφύγιο τη Λαύρα, η οποία την περίοδο αυτή (964-972) ήταν το μόνο σημαντικό μοναστικό ίδρυμα, εκτός του Πρωτάτου, στον Άθω.

Αυτή η πρωτόγνωρη άνοδος της Λαύρας δημιούργησε ορισμένες αντιδράσεις από πολλούς Αθωνίτες ασκητές, ερημίτες και ηγουμένους μονυδρίων. Η βασική διαμαρτυρία επικεντρώνονταν στο ότι με τη μεγάλη οικονομική δραστηριότητα, τις άφθονες χρηματικές δωρεές κ.λπ. αλλοιώνονταν η μοναχική παράδοση του Όρους και ο χαρακτήρας του αγιορείτικου ασκητικού πνεύματος, όπως τότε υπήρχε στον Άθω.

Η δολοφονία του Νικηφόρου Φωκά, δημιούργησε μία νέα εποχή και τροπή στα αγιορείτικα πράγματα. Όσοι αντιδρούσαν ή διαφωνούσαν με τον Αθανάσιο, θεώρησαν κατάλληλη την ευκαιρία να ανακόψουν την πορεία του. Έτσι, έστειλαν αντιπροσωπεία στο νέο αυτοκράτορα στον οποίο διετύπωσαν τις αιτιάσεις τους.

ΤΟ ΤΥΠΙΚΟ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΙΜΙΣΚΗ

Ο νέος αυτοκράτωρ Ιωάννης Τζιμισκής (969-976) προσκάλεσε τον Αθανάσιο στην Κωνσταντινούπολη. Κατά τη συνάντηση ο αυτοκράτωρ, παρ' ότι εγνώριζε το στενό δεσμό του Αθανασίου με το δολοφονηθέντα αυτοκράτορα Νικηφόρο Φωκά (963-969), όχι μόνον δεν έδειξε αντιπάθεια ή εχθρότητα προς τον Αθανάσιο, όπως ανέμεναν οι αντιφρονούντες, αλλά έδειξε φιλική στάση και πραγματοποίησε όλα του τα αιτήματα. Η στάση αυτή άμβλυσε τις αντιθέσεις και οδήγησε στη συμφιλίωση των δύο πλευρών. Αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων ήταν να αποσταλεί στον Άθω ο ηγούμενος της Μονής Στουδίου Ευθύμιος, προκειμένου να λυθεί οριστικά το αγιορείτικό ζήτημα. Με την ευκαιρία εκείνης της συναντήσεως ο Ιωάννης Τζιμισκής εξέδωσε χρυσόβουλλο υπέρ της Λαύρας, και επικύρωσε όλες τις

διατάξεις του χρυσοβούλλου του προκατόχου του.

Ο ηγούμενος της Μονής Στουδίου Ευθύμιος ήλθε στον Αθανάσιο. Μετά από πολλές διαβουλεύσεις μεταξύ των αγιορειτών συνετάγη ένα κείμενο, που ενέκριναν όλοι οι ηγούμενοι και το υπέγραψεν ο Πρώτος, 57 ηγούμενοι του Άθω και άλλοι πρόκριτοι αγιορείτες. Το κείμενο αυτό, γνωστό ως Τυπικό του Τζιμισκή, φέρει επίσης και την ονομασία «Τράγος» γιατί είχε γραφεί «επί αιγείου (κατσικίσιου) δέρματος» (περγαμνή). Ο «Τράγος», από της καθιερώσεώς του φυλάσσεται στο Σκευοφυλάκιο του Πρωτάτου και της Ι. Κοινότητος.

Μετά την κύρωση και εφαρμογή του Τυπικού του Τσιμιζκή, ο Αθανάσιος απερίσπαστος ασχολήθηκε με την διοίκηση της Λαύρας και τα πνευματικά του καθήκοντα. Ιδιαίτερα εμερίμνησε για την διοικητική οργάνωση της Μονής, την ορθή διαχείριση των οικονομικών, την λειτουργική ευταξία και διάφορα άλλα προσωπικά θέματα της καθημερινής ζωής και γενικότερα.

ΤΟ ΤΥΠΙΚΟ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Ο Αθανάσιος, συνέταξε το Τυπικό του, το οποίο διακρίνεται σε τρία μέρη: Το Τυπικό, το οποίο αναφέρεται σε θέματα διοικητικά, όπως η εκλογή ηγουμένου, τα καθήκοντα, οι εξουσίες, οι υποχρεώσεις, η διαδοχή, τα καθήκοντα των προκρίτων αδελφών κ.α. Η Διατύπωση, που αποτελεί σύντομο κείμενο αναφερόμενο κυρίως στον τρόπο εκλογής του ηγουμένου, τον διορισμό επιτρόπων κ.α. και η Υποτύπωση, ένα είδος λειτουργικού τυπικού. Αναφέρεται δηλαδή στην τέλεση των ι. Ακολουθιών όλου του εκκλησιαστικού έτους. Ο Αθανάσιος, ανεγνωρίσθη και καθιερώθη ως ο αναμορφωτής αρχηγέτης και πατριάρχης του αθωνικού μοναχισμού. Η συμβολή του στην καθιέρωση και αναγνώριση του μοναχικού καθεστώτος της αθωνικής πολιτείας υπήρξε καταλυτική και πανθομολογούμενη.

Έζησε βίον, πέραν των διοικητικών του ικανοτήτων, οσιακόν. Η αρετή του ανεγνωρίσθη από πολλούς. Διεκρίνετο για την σοφία, την ευγένεια, την πραότητα, το φιλόνητον προς όλους, την φιλοξενία, την ασκητικότητα.

Υπήρξε κατά τον βιογράφο του: «Αρχή πάντων και τέλος ... πάσι τύπος και νόμος ην ... πολύτροπος και πολυειδής την κυβέρνησιν ... Χριστόν τον εαυτού ποιμένα μιμούμενος». Ο Αθανάσιος εκοιμήθη περί το 1000 μ.Χ. Πάνδημος υπήρξε η εκφορά του ιερού σκηνώματος του, οπού παρέστη η του «Όρους Γερουσία». Ανεγνωρίσθη Όσιος και η μνήμη του εορτάζεται την 5^η Ιουλίου.

ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Εκείνο όμως το οποίο ιδιαίτερα χαρακτήριζε τον Όσιον Αθανάσιο, δεν ήταν τόσο η

ίδρυση της Λαύρας, η συμβολή του στην διαμόρφωση του αγιορείτικου καθεστώτος, οι σχέσεις του με τους αυτοκράτορες της εποχής του, αλλά η πνευματική συγκρότηση της προσωπικότητάς του. Ο Όσιος υπήρξε κατ' εξοχήν ένας γνήσιος μοναχός, ένας αυθεντικός ασκητής. Κέντρο της ζωής του ήταν η πνευματική του κατάρτιση, η κατάκτηση των δωρεών της χάριτος του Θεού. Η προσωπικότητάς του συγκρίνεται με τις μεγάλες προσωπικότητες του μοναχισμού της Ορθόδοξης Ανατολής, όπως του Οσίου Σάββα του Ηγιασμένου, του Θεόδωρου του Στουδίτου κ.α. Εβίωσε το Ευαγγέλιο στην αυθεντική του διασταση, κατεκτησε την αρετή και αξιώθηκε θείων χαρισμάτων και δωρεών και όπως σημειώνει ο εγκωμιαστής του «τοις αγγέλοις εφάμιλλος ώφθη». Αξιώθηκε του χαρίσματος του θαυματουργείν. Ο βιογράφος του αναφέρει μερικά από τα θαύματα τα οποία εν ζωή και μετά θάνατον εποίησε.

Μεταξύ αυτών αναφέρουμε:

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Η παράδοσις της Μονής διασώζει το εξής θαυμαστό περιστατικό·

Ο μοναχός Αθανάσιος, ο αποθηκάριος, στην αρχή της μοναχικής του ζωής, ευρισκόμενος κάποτε στον Μυλοπόταμο, έπαθε υδρωπικία. Βλέποντας την κατάσταση του, ο Όσιος του υπέδειξε να μεταβεί στη Λαύρα για να θεραπευθεί από τον ιατρό της Μονής. Όταν έφθασε εκεί, οι ιατροί που τον εξέτασαν δεν πίστευαν ότι θα θεραπευθεί. Τότε ο Πατήρ τον λυπήθηκε, για την κατάσταση του και, αφού άγγιξε με το χέρι του την κοιλιά, είπε «Ύπαγε τέκνον, της χάριτος του Θεού. ουδέν κακόν έχεις». Αμέσως με τον λόγο ο μοναχός έγινε υγιής·

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΟΣΙΟ

Κατά το έτος 963, συνέβη λιμός στην του διάσταση, κατάκτησε την αρετή και Αυτοκρατορία, ένεκα του οποίου εδημιουργήθη έλλειψη τροφών και στο Άγιον Όρος. Επειδή είχε αρχίσει η οικοδομή της Λαύρας και να εξαντλούνται τα υλικά και τα τρόφιμα, ο Όσιος απεφάσισεν να μεταβεί στις Καρυές για να συμβουλευθεί τον Πρώτο και τους γέροντες επί του πρακτέου. Ενώ λοιπόν επορεύετο προς τις Καρυές, σε αρκετή απόστα-ση από τη Μονή, συναντά μια σεμνοτάτην και ωραιωτάτην γυναίκα. Από την θέα της εταράχθη. Αλλά πρώτη η γυνή ερώτα τον Αθανάσιον «Πόθεν έρχεσαι, Αθανάσιε, και που πορεύεσαι;».

Έκπληκτος ο Όσιος απάντησε «Ποία είσαι εσύ, η οποία μου ομιλείς και γνωρίζεις το όνομά μου;».

«Εγώ είμαι η Μήτηρ του Κυρίου και προστάτις σου» απαντά εκείνη, και συνεχίζει

«Αλλ' είπε μοι, διατί εγκατέλιπες την Λάυραν, και που μεταβαίνεις;»

Και ο Όσιος: «Δεν πιστεύω ότι είσαι η Κεχαριτωμένη, εάν δεν ιδώ κάποιο σημείον».

«Δίκαιον έχεις, Αθανάσιε δια να πιστεύσεις, ιδού» απάντησε. «Χτύπησε σταυροειδώς με την ράβδο σου αυτήν την πέτρα επικαλούμενος το όνομα της Παναγίας Τριάδος και θα ιδείς ευθύς να αναβλύζει άφθονον και αστείρευτον ύδωρ».

Πεισθείς ο Όσιος, εκτύπησε την ενώπιον του πέτρα και αμέσως ανέβλυσεν ύδωρ, και το σημείον εκείνο έκτοτε ονομάσθηκε *ύδωρ του αγιάσματος*, ένθα εκτίσθη ναύδριον της Ζωοδόχου Πηγής.

Μετά το γεγονός τούτο, προσέπεσε ενώπιον της Παναγίας και εζήτησε συγγνώμη. Τότε η Παναγία υποσχέθηκε στον Όσιο να αναλάβει την τροφοδοσία της Μονής και των άλλων αναγκαίων, και τον προέτρεψε να επιστρέψει στην Λάυρα, και έγινε ευθύς άφαντος.

Ο Αθανάσιος επέστρεψε στη Μονή. Μόλις διέβη την κεντρικήν πύλη και εισήλθεν στην αυλή, βλέπει ενώπιον του και πάλι την Υπεραγίαν θεοτόκον, η οποία τον οδήγησε στην αποθήκη της Μονής, η οποία ήταν πλέον πλήρης τροφίμων. Δεικνύουσα δε η Παναγία την ευλογία εκείνη του θεού, λέγει στον Όσιο «θέλω, τέκνον μου Αθανάσιε, εις το εξής να μη ορίσης εσύ και οι διάδοχοί σου *Οικονόμον* εις την Μονήν, διότι εγώ θα είμαι η *Οικονόμισσα* της Λάυρας μέχρι της συντέλειαι των αιώνων» και έγινε πάλι άφαντος. Πράγματι, ο Όσιος κατόπιν αυτών συνέχισε την ολοκλήρωση της Λάυρας, μέχρι συντελέσεως της οποίας επήρκεσεν η ευλογία εκείνη των τροφίμων. Στο σημείο όπου ενεφανίσθη η Παναγία ανηγέρθη ύστερα, και υπάρχει έως σήμερα το Προσκυνητάριον της *Παναγίας της Οικονομίσεως*, μετ' ακοιμήτου κανδήλας.

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΣΙΛΒΕΣΤΡΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

Αναφέρεται επίσης ότι: «Κατά την ζώσαν και αδιάκοπον παράδοσιν της Μονής λέγεται ότι, ζων ο Όσιος, είχε αφήσει εντολήν περί μη εκταφής του, η οποία και ετηρέτο επί αιώνες. Αλλά, κατά την παράδοσιν επίσης, ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Σίλβεστρος, ότε το 1575 μετέτρεψε την Μονή από ιδιορρύθμου εις κοινόβιον, ηθέλησεν εξ ευλάβειας ν' ανοίξει τον τάφον. Αφού λοιπόν έπεισε τους Πατέρας, επεχείρησε μετ' αυτών το άνοιγμα του τάφου. Όταν εκτύπησαν δια των σχετικών εργαλείων προς διάνοιξιν, εξήλθον εκείθεν φλόγες πυρός, αι οποίαι κατετρόμαξαν τον Πατριάρχην και τους περί αυτόν, ώστε να σταματήσουν πάραυτα το εγχείρημα. Ούτως ο τάφος του Οσίου παραμένει μέχρι σήμερα άθικτος, κατά την εντολήν του Πατρός».

Τα όρια και το μέγεθος της πνευματικής συγκροτήσεως και ακτινοβολίας του Οσίου Αθανασίου παριστά το Απολυτίκιο αυτού, το οποίο έχει ως εξής: «Την εν σαρκί ζωήν, σου κατεπλάγησαν, Αγγέλων τάγματα, πως μετά σώματος, προς αοράτους συμπλοκάς εχωρήσας αοίδημε, και κατετραυματίσας των δαιμόνων τας φάλαγγας όθεν Αθανάσιε, ο Χριστός σε ημείψατο, πλουσίαις δωρεαίς διό Πάτερ, πρέσβευε σωθήναι τας ψυχάς ημών».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Παν. Κ. Χρήστου, Το Άγιον Όρος, Θεσ/νίκη 1987.
- Ν. Σβορώνου, Η σημασία της ίδρυσης του Αγίου Όρους, Εκδόσεις Πανσέληνος.
- Οδ. Λαμψίδη, Μία παραλλαγή της βιογραφίας του Αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου, Περ. Βυζαντινά, Τόμος 6, Θεσ/νίκη 1974.
- J. Noret, Leuven University Press, Sancti Athanasii Athonitae νίτα, α' και β'.
- Μον. Νικοδήμου Νεοσκητιώτου, Ο Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης, Αθήναι 1975.
- Διονυσία Παπαχρυσάνθου, Ο αθωνικός μοναχισμός, Αθήνα 1992.
- Παύλου Μον. Λαυριώτου, Ο Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης, Άγιον Όρος 2007.
- G. Schlumberger, Ο αυτοκράτωρ Νικηφόρος Φωκάς, Αθήναι 1905.
- Ph. Meyer, Die Hauptur Kunden fur die Geschichte der Athoski Ster, Leipzig 1894.
- Παντελεήμονος Μον. Λαυριώτου, Εγκώμιον εις τον Όσιο Αθανάσιο τον Αθωνίτη, Αθήναι 1937.

Πηγή: ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ (Ιούλ. - Αυγ. 2008)

(http://www.egolpion.com/athanasios_athonitis.el.aspx)

<https://bit.ly/3xnUVWY>